

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ІСТОРІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В ХАРКОВІ**

Спеціальність: **222 «Медицина»**
Освітньо-професійна програма: **«Медицина»**
Код компонента в освітній програмі: **ВК 25**
Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**
Форма здобуття освіти: **очна**
Рік навчання: **2**
Семестр(и): **III або IV**
Тип освітнього компонента: **вибірковий**
Навчальний рік: **2025-2026**

Обсяг: **4 кредити ECTS (120 год.)**
Навчальні заняття: **практичні заняття, консультації**
Підсумковий контроль: **залік**
Пререквізити: **ОК10, курс красзнавства загальноосвітньої середньої школи**

Кафедра/підрозділ: **кафедра філософії та суспільних наук**, пр. Науки, 4, корпус А, 3 поверх
Керівник освітнього компонента: Демочко Ганна Леонідівна
email: hl.demochko@knu.edu.ua

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Освітній компонент «Історія охорони здоров'я в Харкові» належить до предметів, що мають дуже широкий спектр міжпредметних зв'язків, оскільки знаходиться на перетині таких сфер діяльності, як медицина, психологія, історія, мистецтво та ін. Предметом вивчення освітнього компоненту «Історія охорони здоров'я в Харкові» є вивчення етапів, закономірностей та особливостей розвитку харківської міської медичної мережі протягом XVIII – поч. XXI ст. Специфікою курсу є те, що історія харківської охорони здоров'я вивчається в контексті конкретних умов тієї чи іншої історичної епохи, суспільно-політичного ладу, у зв'язку з історією України та її періодизацією.

МЕТА КУРСУ: формування у здобувачів вищої освіти комплексних знань про закономірності та регіональну специфіку розвитку міської медичної мережі, зв'язок того розвитку із суспільно-політичними процесами різних історичних періодів, актуалізація фахової свідомості майбутніх лікарів та організаторів охорони здоров'я.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.
2. Відшуковувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію..
3. Застосовувати в професійній діяльності та професійному саморозвитку сучасні цифрові, інформаційно-комунікаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення.
4. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців; управляти конфліктами на міжособистісному та організаційному (професійному) рівні, налагоджувати ефективну комунікацію в фаховому та нефаховому середовищі.
5. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проєктів.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем лекцій (0 год.): не передбачено

Перелік тем практичних занять (32 год.):

1. Вступ до курсу «Історія охорони здоров'я в Харкові».

2. Розвиток охорони здоров'я в Харкові від його заснування до Великих реформ 60–70-х рр. XIX ст..
3. Розвиток охорони здоров'я у пореформені часи (60-ті рр. XIX ст. – 1917 р.).
4. Охорона здоров'я в Харкові протягом міжвоєнного періоду (1919–1941 рр.).
5. Охорона здоров'я в Харкові під час нацистської окупації (1941–1943 рр.).
6. Харківська охорона здоров'я в післявоєнний радянський період (1945–1991 рр.).
7. Стан охорони здоров'я в Харкові за часів незалежності.

Перелік тем самостійної роботи студента (88 год.)

1. Предмет і завдання курсу.
2. Охорона здоров'я як державна та суспільна практика.
3. Поняття «соціальна історія охорони здоров'я» та «медичне краєзнавство».
4. Джерела, історіографія та методи медико-краєзнавчих досліджень.
5. Дослідники історії охорони здоров'я та медичного краєзнавства.
6. Захворюваність і смертність населення Харкова від заснування міста до 1860-х рр.
7. Організація керування медико-санітарною справою. Санітарна діяльність.
8. Стан матеріальної бази харківської медичної мережі до «Великих реформ».
9. Фінансування харківської охорони здоров'я.
10. Основні види та доступність медичної допомоги.
11. Клініки Харківського університету.
12. Захворюваність і смертність населення Харкова у пореформені часи (60-ті рр. XIX ст. – 1917 р.).
13. Зміни в керуванні, структурі та фінансуванні міської мережі після реформ 1860–1870-х рр.
14. Санітарний стан Харкова і санітарна діяльність у дорадянський період.
15. Становий, майновий склад населення та доступність медичної допомоги.
16. Створення служби швидкої допомоги.
17. Націоналізація медичних закладів радянською владою під час революції 1917–1921 рр.
18. Формування в Харкові української радянської системи охорони здоров'я. Її засадничі принципи.
19. Специфіка функціонування радянської охорони здоров'я у період НЕПу. Система «Робмед».
20. Структурні зміни та розвиток матеріальної бази міської медичної мережі.
21. Боротьба з соціальними хворобами.
22. Нацистські плани щодо долі Харкова й харків'ян.
23. Характер санітарно-оздоровчих заходів під час нацистської окупації.
24. Роль та можливості Харківського цивільного управління в організації охорони здоров'я.
25. Опір харківських лікарів окупантам.
26. Матеріальні збитки, завдані окупантами медичній мережі Харкова.
27. Харківські медики та їхні досягнення під час Другої світової війни
28. Відбудова лікувально-профілактичної мережі. Заходи з поліпшення санітарного стану.
29. Етапи розвитку міської медичної мережі в післявоєнний період.
30. Специфіка фінансування та кадрового забезпечення радянської охорони здоров'я у післявоєнний час.
31. Тенденції розвитку харківської медичної мережі у післявоєнні радянські часи.
32. Медичне обслуговування робітників і службовців.
33. Першість післявоєнного Харкова в наданні медичної допомоги.
34. Прояви реформування радянської охорони здоров'я в Харкові.
35. Руйнівні процеси в харківській охороні здоров'я у зв'язку з переходом до ринкової економіки.
36. Реорганізація управління та лікувальних закладів.
37. Розвиток ринку медичних послуг.
38. Рівень захворюваності харківського населення (ВІЛ, онкологічні захворювання, туберкульоз, орфанні хвороби).
39. Харківська медицина в умовах військового конфлікту на Сході України.

40. Перспективи харківської медичної мережі в контексті поточної реформи охорони здоров'я.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекція, проблемно-орієнтоване навчання; метод кейсів; розповідь; робота в групах, евристичні бесіди, дискусії та дебати, презентаційний метод, ділові ігри.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (120 – 200 балів) відповідно до таблиці 2 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД за семестр становить загальну навчальну діяльність (ЗНД).

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль. Умовою заліку є набрання 120 - 200 балів ЗНД.

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ІЗ$

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій та практичних занять є обов'язковим. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Лісовий В., Робак І. Історія охорони здоров'я в Харкові. Харків : ХНМУ, 2008. 178 с.
2. Робак І. Ю. Організація охорони здоров'я в Харкові за імперської доби (початок XVIII ст. – 1916 р.). Харків : ХДМУ, 2007. 346 с.
3. Робак І. Ю., Демочко Г. Л. Охорона здоров'я в першій столиці радянської України (1919–1934 рр.). Харків : Колегіум, 2012. 260 с.
4. Робак І. Ю., Ільїн В. Г. Харківська охорона здоров'я в післявоєнний радянський період (1945–1991 рр.). Харків : Колегіум, 2018. 344 с.
5. Чорний Д. М. Історія Слобідської України : підручник. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 264 с.

Завідувачка кафедри філософії та
суспільних наук

Катерина КАРПЕНКО